

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 568 sahifa,
16-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda sun'iy intellekt vositalarining pedagogik va metodologik imkoniyatlari.....	10
Shermanova Feruza Djumaboyevna	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlarining boshqaruv madaniyati	15
Xurramov Anvar Vafqulovich	
5–7 yoshli bolalar jismoniy rivojlanishida futbol o'yin elementlarining pedagogik ahamiyati	19
Olim Ziyoyev Toshpulatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish usullari.....	23
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, G'ulomova Durdona Shovkat qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish metodikasi	26
Ashirov Abdirashid Ravshanovich, Olimjonova Humora	
Algebra va funksiya: SAT matematikasining asosi	30
Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich	
Psixologik savodxonlikning psixologik xizmat samaradorligini ta'minlashdagi nazariy va amaliy asoslari ...	34
Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda pedagogik odobni rivojlantirish muammosi	40
Fayzullayeva Feruza Aktamjon qizi	
Yosh oilalarning mustahkamligiga zamonaviy axborot vositalaridan foydalanishning ta'siri	44
Kushakova Nargiza Islambaevna	
Strategic Educational Management: Methods for Improving Teaching and Learning Outcomes	47
Majitova Munisa Oybek qizi	
Talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	51
Normurodova Qunduz Tursun qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish	54
Nurmaxmatov Lutfulla Abduxomid o'g'li	
Savod o'rgatish davrida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	58
Po'latova Sitara Olimjonovna	
Yosh sportchilarni tarbiyalash va huquqiy himoya qilishning pedagogik mexanizmlari	62
Rahmonov Amirshoh Abdumuxtorovich	
Bo'lajak kimyo o'qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	66
Shomurotova Sh. X.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodika asoslari	70
Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining innovatsion kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	73
Zaripova Mushtariybonu Otabek qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-emotsional kompetentligini rivojlantirishda art-pedagogik texnologiyalar ..	77
Suvanov Kamola Raimqul qizi	
O'quvchilarning mustaqil fikrlash samaradorligini oshirishda muammoli ta'lim texnologiyasining o'rni.....	81
Zikriyoyeva Feruza Sadullo qizi	
Обучение основам ультразвуковой диагностики с использованием метода “Каждый учит каждого” ...	85
Набиев Абдулло Абдувохидович	
To'lepbergen Qayipbergenov asarlarida komil insonni tarbiyalash masalalari	88
Xabibnazarova Saiyra Baxitbayevna	
Alisher Navoiyning “Hayrat ul-abror” asari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy fazilatlarni shakllantirish	91
Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi	
Ekologik muammoli vaziyatlar orqali kimyo fanida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	96
Ibodullayeva M. I., Dinnazarova F. S.	

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi	101
<i>Saydullayev Zafar Erkinovich</i>	
Talabalarni milliy hunarmandchilik vositasida samogen tarbiyalashda tarixiylik tamoyili.....	104
<i>Allanov Shuxrat Qilichovich</i>	
“Harry Potter” asarining o‘zbekcha tarjimasida stilistik vositalarni qayta yaratish masalalari.....	108
<i>Fayziyev Baxodir Baxshilloevich</i>	
Maktabgacha ta’limda bolalar nutqini o‘stirishning integratsiyalashgan texnologiyalaridan foydalanish.....	112
<i>Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi, Nurmatova Gulchexra Baxadirovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning metodik asoslari	116
<i>Shukurova Zarina Mirobid qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash	119
<i>Eshonqulova Ma’suda Habibovna</i>	
Yosh oilalarda nikoh barqarorligini ta’minlovchi psixologik omillar	123
<i>Islomova Ozoda Isomiddin qizi</i>	
Aqliy rivojlanishida orqada qolgan bolalarni inklyuziv ta’limda o‘qitish metodologiyasi	127
<i>Abdullayeva Maftuna</i>	
Maktabgacha ta’lim tashkilotida xavfsiz psixologik muhit yaratishning pedagogik ahamiyati	131
<i>Turayeva Gulchexra Urayimovna, Ziyaeva Umida Xolmat qizi</i>	
STEAM asosida kollaborativ ta’lim muhitida metakompetensiyalarni rivojlantirish.....	135
<i>Axmadova Malika</i>	
Yosh sportchilarni sportga yo’naltirish va sportchilarni tanlash muammolari (futbol sport turi misolida)	139
<i>Xotamov Jaloliddin Xusnitdin o‘g‘li</i>	
Biologiyada amaliy tajribalar o‘tkazishning zamonaviy virtual yechimlari.....	143
<i>Mirzayeva Nodira Abduxamidovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati.....	146
<i>D. P. Xodiyeva, M. Sh. To‘rayeva</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativlikni shakllantirish metodikasi (texnologiya darslari misolida)	150
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Jurayeva Ozoda Ortiq qizi</i>	
Boshlang‘ich sinflarda matematika fanini o‘rgatishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish.....	154
<i>G‘. Yu. Eshmirzayev</i>	
O‘quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishda kimyo ta’limining o‘rni va o‘ziga xos jihatlari.....	157
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Bilingvizm (ikki tillilik) sharoitida o‘quvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	161
<i>Mapruza Embergenova</i>	
Zamonaviy jamiyatda gender sotsializatsiyasi va psixologik jins xususiyatlari: maskulinlik, femininlik va androginlikning empirik tahlili	167
<i>Nasrullayeva Asolat Abdumalik qizi</i>	
Bo‘lajak muhandislarda chiziqli tenglamalar sistemalari va ularning amaliy tatbiqlarini o‘qitish haqida	171
<i>Qushmurotov Umurbek Ibadillayevich</i>	
Bo‘lajak tibbiyot xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini rivojlantirish bo‘yicha tajriba-sinov ishlari natijalari	177
<i>Raximova Nigora Atakulovna</i>	
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ko‘p ma’noli so‘zlar ustida ishlash orqali nutqiy qobiliyatini rivojlantirish .	180
<i>Xo‘jayeva Durdonaxon Maqsud qizi, Rustamova Zulfiya Xolmirzayevna</i>	
Pul qadriyatining o‘smirlik davrida shakllanishiga ta’sir etuvchi milliy, ijtimoiy va psixologik omillar: iqtisodiy ijtimoiylashuvning psixodinamik yondashuvda tahlili.....	184
<i>Xolmurotova Mahbuba Maxmudovna</i>	
O‘smirlarda koping xulq-atvor shakllanishida ota-ona va farzand o‘rtasidagi munosabatlarning psixologik xususiyatlari	189
<i>Yarmatova Sanobar Jo‘rayevna</i>	
Raqamli ta’lim muhitida talabalarning matematik kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol metodlar	193
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta’limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	197
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	

Системно-функциональное моделирование и эмпирический анализ нравственно-волевой детерминации в профессиональной деятельности военнослужащих	201
Зохиоров Нодирбек Улугбекович	
Kimyo fanini o'qitishda muommali ta'lim metodining o'rni va amaliy ahamiyati	205
Kultayev Kuzibay Kazakbayevich	
Rolli o'yinlar asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni erta kasbga yo'naltirishning pedagogik shart-sharoitlari	209
Niginabonu Fayzullayeva	
Boshlang'ich sinflarda PIRLS va TIMSS talablariga mos ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik asoslari	214
Qurbonova Maxtuma Fazliddinovna, Mamedova Maxfuza Erkinovna, Omonova Gulandom Davlatovna	
Raqamli texnologiyalar vositasida virtual laboratoriyalarni o'qitish	219
Tilovova Turdixol Baratovna	
Hosila va uning tadbirlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	222
Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining diskursiv kompetensiyasini shakllantirish texnologiyalarini amaliyotda qo'llash usullari	228
Dauletnazarova Ainura Kayirbaevna	
O'quvchilar o'rtasida bullingni oldini olish va pedagogik-psixologik omillarni bartaraf etish yo'llari	233
U. A. Alibayeva	
Yosh avlodning milliy tarbiyasini shakllantirishda xalq pedagogikasining pedagogik-psixologik mexanizmlari	236
O. K. Kadambayeva	
Bo'lajak logopedlar rinolaliyani og'ir nutq nuqsoni sifatida o'rganishda qo'llaniladigan topshiriqlarning ahamiyati	240
Achilova Sevara Djasirkulovna	
Tarjima mashqlari orqali nemis tili (DaF) darsida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish	243
Musayeva Guzal Ne'matillayevna	
O'tkir Rahmat she'rlari lingvopoetikasi	247
Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Проблемы и тенденции развития грамматики русского языка	250
Юлдашев Баходир Бекмуратович	
O'smir taekvondochilarning qo'l-oyoq kuchining an'anaviy mashg'ulotlar davomida o'sish sur'ati	253
A. X. Norov	
Инновационные педагогические технологии в преподавании русского языка и проблемы повышения качества подготовки кадров	259
Адилова Солияхон	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining qobiliyatlari va imkoniyatlarini rivojlantirish	263
Muminjonova Muhayyo G'ulomovna	
Nutqning ijtimoiy-psixologik va lingvistik xususiyatlari	268
Sh. I. Nurmatova, G. B. Xujamova	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'lim muhitini shakllantirish va o'quv materiallarining ahamiyati	271
Abdullayeva Uljalg'as Tulegen qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxsiy pedagogik kompetensiyani aniqlash metodologiyasi	274
D. O'. Yo'ldosheva, J. A. Jovlijev	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga badiiy adabiyot vositasida ijtimoiy xulq madaniyati bilan tanishtirishning ahamiyati	278
Daminova Shoxista Farxodovna	
Using the Method of Mnemonics in Teaching English Idioms: Enhancing Retention and Comprehension in EFL Learners	281
Dusmamadova Gulsum Shukhratovna	
Sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan matematika ta'limining o'quvchilar natijalariga ta'siri	284
Jurayeva Gulshanoy Turdiyevna	
Talabalarda sanogen tafakkurni rivojlantirishda axborot oqimlarining ijobiy ta'sirlari	288
Karimova Umida Alijon qizi	

Viruslar replikasiyasining molekulyar asoslari va uni o'qitishda "Case-study" metodining samaradorligi.....	293
<i>O' E. Xo'janazarov, B. B. Ishmo'minov, M. Fayzieva, M. Xayitmuratova</i>	
Psixodiagnostik metodikalar asosida talabalarning xarakter aksentuatsiyasining gender farqlarini o'rganish.....	298
<i>Sh. Allanazarova, R. Janabaeva</i>	
"Muhofazaga olingan hududlar" modulidan talabalarning bilimni nazorat qilishga mo'ljallangan nostandart testlardan foydalanish metodikasi	301
<i>Saidmuratov Shoxid Xusanovich, Ishmo'minov Bobur Botir o'g'li, Abdvohidova Madina Ilhomjon qizi, Matkomilova Feruza Xasan qizi</i>	
Ergonomik yondashuv asosida registrator ofisi ish jarayonlarini modellashtirish va takomillashtirish	307
<i>To'xtamurodov Azizbek Azimjon o'g'li</i>	
Sport turlarini tasniflash va sport mashg'ulotlarini kompleks monitoring qilishning ilmiy-metodologik asoslari	311
<i>Ilhomjon Axmedovich Tursunaliyev</i>	
Понятие академической грамотности в современной педагогике и лингводидактике	315
<i>Худжамова Хуснора Диёр кизи</i>	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini shakllantirish ijtimoiy muammo sifatida.....	318
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Ethnolinguistic Aspects of Ecological Ethics: Conceptualizing "Nature" in English and Uzbek Phraseological Systems	325
<i>Zubaydullayeva Zarina</i>	
Matematik mantiq asosida oliy ta'lim talabalari uchun mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning bosqichli-integrativ metodikasini takomillashtirish	329
<i>Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi</i>	
Parataekvondochilar-ning musobaqa oldi tayyorgarligi: ilmiy-asoslangan yondashuv va samaradorlik tahlili	334
<i>Abdulfattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	
Developing Functional Literacy Through Combined Interactive Strategies in Secondary School.....	337
<i>Matkarimova Nurjamal Sultamurat qizi</i>	
Bolaning ijtimoiylashuvida ertaklarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	343
<i>Ergasheva Mastura Isaqul qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tizimida ekologik tarbiyani amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	347
<i>Abdimo'minova Muhayyo Samadullayevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash.....	352
<i>Anorjonova Komila Xayyom qizi</i>	
Dual ta'lim tizimida Germaniya tajribasi.....	356
<i>Davlatov Keldiyor Davlatovich</i>	
Talabalarning mustaqil ta'limni nazariy asoslari, tasniflari va o'qitish metodlari.....	359
<i>Jumayev Ruzokul Xoliqulovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik boshqaruv tizimi.....	364
<i>Jurayeva Shalola Dehqonboyevna</i>	
O'zbekiston sharoitida gospital pedagogikaning rivojida o'zbek va rus tillarining o'rni va ahamiyati	369
<i>Munira Khodjakhanova</i>	
Zamonaviy ilg'or xorijiy tajribalar asosida hasharotlar mavzusini o'qitishda kreativ usullarni qo'llashning immersiv imkoniyatlari	372
<i>Raxmatova Salima Togaymuradovna</i>	
O'zbekiston janubiy hududlarida brokkoli yetishtirishda agrotexnik tadbirlarni optimallashtirish metodikasi.	377
<i>Salomov Boxodir Salomovich</i>	
O'quvchi yoshlarda iqtisodiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	382
<i>Shoimova Gulxayo Sherzod qizi</i>	
Matematika va musiqa uyg'unligi orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish.....	387
<i>Umarova Munojatxon Xolmuxamedovna</i>	
Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilarini tayyorlashning nazariyasi va metodikasi... ..	391
<i>Uzoqov Akram Avazovich</i>	

Noqonuniy xatti-harakatlarning kelib chiqishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-pisixologik va pedagogik omillar.....	394
<i>Xoliqov Allamurod Abdijabbor o'g'li</i>	
Training Future Speech Therapists to Address Sensory Discrimination Disorders in Preschool Children....	399
<i>Xudayarova Dilnoza Mirvali kizi</i>	
6-sinf adabiyot fanidan Abay va Avaz O'tar ijodini o'rganish darslarida o'quvchilarning adabiy-nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish	402
<i>Yuldasheva Noila Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning o'quv-bilish faoliyatini loyihalash kompetentligini rivojlantirish muammosi: nazariy tahlil va yondashuvlar	406
<i>Ziyodova Zarina Qodir qizi</i>	
Ingliz tilini bilish darajasi va kasbiy kompetensiya o'rtasidagi bog'liqlik.....	411
<i>Xamdanova Shaxnoza Yusupaliyevna</i>	
Algorithmic Accountability and Digital Sovereignty: Implementation Pathways for AI Legal Frameworks in Developing Nations.....	414
<i>Rahimova Nargiza Khamidullaevna, Ahmadjonov Shohruhbek Rustamjon o'g'li</i>	
Ta'lim – barqaror kelajakni shakllantirishning asosiy drayveri	420
<i>A. X. Aripova</i>	
Nutqning jo'yallik kommunikativ sifati va ahamiyati yuzasidan ayrim qaydlar	425
<i>Xaydarova Muborak</i>	
Raqamli boshqaruv muhitida maktab ta'limini tashkil etish	429
<i>Abdullayev Sherzodbek</i>	
Insonning psixologik holatini ifodalovchi frazeologik birliklarning ingliz va o'zbek tillaridagi lingvistik xususiyatlari.....	434
<i>Abdusattorova Dinara Abduvahob qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ta'limda loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	437
<i>Azimov Yunus Yusupovich, Ruziyeva Zulayxo Samatovna</i>	
Ilk o'spirinlik davrida kreativlik pedagogik muammo sifatida	440
<i>B. X. Xushboqov</i>	
Badiiy asarlarda o'smirlar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	444
<i>Murodova Mexrinov Yaxyojon qizi</i>	
Pedagogik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida akademik madaniyatni shakllantirishning mazmuni	447
<i>Nuriddinov Qandil Jaloliddinovich</i>	
Odami anatomiyasi va fiziologiyasi kursini o'qitishda raqamli ta'lim platformalari talabalar kognitiv faolligini oshirishdagi determinant	451
<i>Uchqurova Zarina Shavkatovna</i>	
Optimization of Personalized Digital Learning Trajectories of Students in Higher Education Based on Artificial Intelligence and Cluster Approach	455
<i>Taylakova Guli Bekmuratovna</i>	
Fiscal and Customs Mechanisms for Harmonizing State and Investor Interests in Oil and Gas Projects.....	460
<i>Ergashev Muhubbek Aslamovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish	465
<i>Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna</i>	
Futbolchilarning ko'p yillik tayyorgarligida jismoniy va texnik tayyorgarlikni takomillashtirish metodologiyasi	468
<i>Raimov Davlatnur Ilhomjonovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy yetuklikni shakllantirishda tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	473
<i>Asrorova Lola</i>	
Kimyo fani ta'limidagi innovatsiyalar: zamonaviy yondashuvlar va ularning tasniflanishi.....	478
<i>Ishmanova Zohida Ubaydullayevna</i>	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'quv jarayonini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari	481
<i>Isyoyeva Maftuna Bobomurod qizi</i>	
Ontogenez jarayonida bolalarda eshituv idrokining shakllanishi va rivojlanish qonuniyatlarini tadqiq etish..	485
<i>Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi</i>	

Yadro tizimlarining muvozanatli xossalarini o'rganish metodlarining qiyosiy tahlili.....	489
Mamajonov Raxmatullo Ma'mirjon o'g'li	
Pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va inklyuziv yondashuvning boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirishga ta'siri	494
Jo'rayeva Zulfizar Abdunabiyevna	
Onlayn kommunikatsiya muhiti ta'sirida talaba qizlarning nikohga nisbatan psixologik munosabatlarining shakllanishi.....	497
Qosimova Go'zal Asomiddin qizi, Xujakeldiyeva Dilshoda Toshpo'lat qizi	
Memrise platformasidagi lingvistik yondashuvlar va ularning til o'zlashtirishga ta'siri	501
Omonova Shahruza Xamro qizi	
Sportchilarda psixofiziologik ko'rsatkichlar bilan musobaqa natijadorligi o'rtasidagi bog'liqlik	506
Nazarov Sobir Usmonovich	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarida belbog'li kurash mashg'ulotlarini takomillashtirish mexanizmlarining psixologik va pedagogik xususiyatlari.....	510
Isakov Shuxratbek Muydinovich	
Ixtisoslashgan maktab o'quvchilariga yog'och o'ymakorligi fanini zamonaviy vositalar orqali o'qitishni rivojlantirish	515
Abdurashidxonova Muslimaxon Baxodirxon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda fantaziya va tasavvurni rivojlantirish psixologik-pedagogik muammo sifatida.....	522
Babayeva Ug'iloy Voxid qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik tarbiyani rivojlantirishda tasviriy faoliyatning o'rni	524
Iskandarova Umida Qochqor qizi	
O'quvchilarning so'z boyligini oshirishda hikoya qilish metodining roli	527
Kamolova Malika Zafar qizi	
Learning by doing konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning kvazikasbiy faoliyatini tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	530
Karimova Sabina Muxiddin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish bo'yicha olimlarning ilmiy qarashlari	533
Mirzaqobilova Sarvinoz Aliqul qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga "fe'l so'z turkumi"ni didaktik o'yinlar orqali o'rgatish metodikasi	538
Oltinova Bahora	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda tafakkur xususiyatlarining gender tafovutlari	541
Pulatova Gulnoza Murodilovna	
Gamifikatsiya texnologiyasi talabalarning o'quv motivatsiyasini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida ...	545
Sattarova Maftuna Ravshan qizi	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlar tipologiyasini o'rganib borishning amaliy istiqbollari.....	548
Umarova Zuxra Abduraxmanovna	
O'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning nutqiy savodxonligini rivojlantirishning pedagogik asoslari..	552
Utegenova Dilnoza Ayyg'ali qizi	
Hujum zarbasi texnikasini takomillashtirishda tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish	555
Yuldashev Sardorbek Adilbekovich	
Среда речи и квесты для сотрудничества детей 6-7 лет.....	559
Мухаммадиева Фарангиз Санжарбек кизи, Каримкулова Шохсанам Одил кизи	
O'zbekistonda imkoniyati cheklangan bolalarni ijtimoiylashuvi ta'limni rivojlantirishning muhim vazifasi sifatida	564
Fayzieva Ubayda Yunusovna	

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA "FE'L SO'Z TURKUMI"NI DIDAKTIK O'YINLAR ORQALI O'RGATISH METODIKASI

Oltinova Bahora

Samarqand davlat pedagogika instituti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini didaktik o'yinlar orqali o'rgatish metodikasining nazariy va amaliy asoslari keng yoritilgan. Fe'l so'z turkumini o'rgatishda zamonaviy va an'anaviy yondashuvlar, didaktik o'yinlarning afzalliklari, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlari, milliy va mintaqaviy tajribalar hamda ilg'or xorijiy metodikalar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, didaktik o'yinlar fe'l so'z turkumining mazmunini chuqurroq anglash va mustahkamlashda samarali vosita ekanligi isbotlangan.

Kalit so'zlar: fe'l, so'z turkumi, didaktik o'yin, boshlang'ich ta'lim.

Abstract: This article comprehensively explores the theoretical and practical foundations of teaching the verb part of speech to primary school students through didactic games. It analyzes contemporary and traditional approaches, the advantages of didactic games, the psychological and age-related characteristics of students, as well as national, regional, and advanced foreign methodologies. The research findings confirm that didactic games are an effective tool for deep understanding and reinforcement of the verb part of speech.

Key words: verb, part of speech, didactic game, primary education.

Аннотация: В данной статье всесторонне освещаются теоретические и практические основы обучения учащихся начальных классов части речи "глагол" посредством дидактических игр. Анализируются современные и традиционные подходы, преимущества дидактических игр, возрастные и психологические особенности учащихся, национальный и региональный опыт, а также передовые зарубежные методики. Результаты исследования подтверждают, что дидактические игры являются эффективным средством глубокого усвоения и закрепления материала по теме глагола.

Ключевые слова: глагол, часть речи, дидактическая игра, начальное образование.

KIRISH

Boshlang'ich ta'limda ona tili darslarining mazmuni va sifati jamiyat taraqqiyotida, kelajak avlodning intellektual salohiyatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, so'z turkumlari, jumladan, fe'l so'z turkumini o'rgatish o'quvchilarning til haqidagi bilimlarini mustahkamlash, nutq faoliyatini rivojlantirish va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda asosiy o'rin tutadi. Bugungi kunda boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda, ularni faol o'qitish texnologiyalaridan, xususan, didaktik o'yinlardan keng foydalanish dolzarb masalalardan biridir.

Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini didaktik o'yinlar asosida o'rgatishning nazariy asoslari, tarixiy taraqqiyoti, regional va milliy tajribalar, empirik tadqiqotlar va amaliy natijalar keng tahlil qilinadi. Bu mavzuning dolzarbligi, bir tomondan, zamonaviy ta'lim standartlarining yangilanishi va interfaol metodlarga bo'lgan ehtiyoj ortib borayotganligi bilan, ikkinchi tomondan, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va bilimlarni mustahkamlashda o'yin texnologiyalarining samaradorligi bilan izohlanadi. Shu maqsadda, maqolada fe'l so'z turkumini didaktik o'yinlar orqali o'rgatishning ilmiy-metodik asoslari chuqur tahlil qilinadi va amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini o'rgatishda didaktik o'yinlardan foydalanish masalasi ilmiy-pedagogik adabiyotlarda keng yoritilgan bo'lib, uning nazariy va amaliy asoslari ko'plab tadqiqotlarda o'rganilgan. Avvalo, fe'l so'z turkumining tilshunoslikdagi o'rni va u haqidagi dastlabki nazariy qarashlarni ko'rib chiqish lozim. Klassik tilshunoslikda so'z turkumlari, shu jumladan fe'l so'z turkumining asosiy belgila-

rini aniqlashga qaratilgan tadqiqotlar qadimdan boshlangan. Aristotel va uning izdoshlari so'zlarni ma'no va grammatik xususiyatlariga ko'ra tasniflashga harakat qilganlar. So'z turkumlari nazariyasi keyinchalik yunon va lotin grammatiklarida rivojlanib, o'rta asrlarda arab va fors tilshunosligida ham keng o'rganilgan. O'zbek tilshunosligida esa fe'l so'z turkumining o'ziga xos grammatik va semantik xususiyatlarini aniqlashga qaratilgan ilmiy izlanishlar XX asr boshlaridan boshlangan. Ushbu nazariy asoslar boshlang'ich ta'lim dasturlarini tuzishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Didaktik o'yinlar orqali til o'qitish g'oyasi pedagogika tarixida XIX asrning ikkinchi yarmidan boshlab, Yevropa va Rossiya maktablarida keng tarqala boshladi. Didaktik o'yinlarning ta'lim jarayonidagi o'rni to'g'risida Fridrix Frebel va Mariya Montessori o'z asarlarida bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos ravishda, bilimlarni o'yin shaklida o'zlashtirish samaradorligini isbotlab berganlar. Ularning fikricha, o'yin faoliyati bolalarning tabiiy ehtiyojiga mos keladi, shuning uchun o'quv materialini o'yinlar orqali o'rgatish bilimlarni ongli va mustahkam o'zlashtirishga yordam beradi^[2].

Keyinchalik bu yondashuv Lev Vygotskiy, Jan Piaje, Bruner singari psixologlar tomonidan rivojlantirilib, o'yin faoliyati bolaning nutq, tafakkur va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda asosiy omil sifatida e'tirof etildi. Xususan, Vygotskiy o'yin faoliyatining ta'limiy imkoniyatlarini o'rganib, bolalarda ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalar shakllanishida didaktik o'yinlarning rolini asoslab bergan.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, boshlang'ich ta'lim mazmuni va metodikasida tub o'zgarishlar yuz berdi. Milliy ta'lim konsepsiyasiga muvofiq, o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga qaratilgan interfaol metodlar, jumladan, didaktik o'yinlarga alohida e'tibor berila boshlandi. K.Qosimova tomonidan ishlab chiqilgan "Ona tili o'qitish metodikasi" darsligida didaktik o'yinlarning boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini tushuntirish va mustahkamlashdagi ahamiyati chuqur tahlil qilinadi. Muallif o'z tadqiqotlarida didaktik o'yinlar vositasida o'quvchilarda fe'l so'z turkumiga oid bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirish, ularni kundalik hayot misollarida qo'llash, nutq faoliyatini rivojlantirish kabi jihatlariga alohida urg'u beradi^[3]. Klara Qosimova didaktik o'yinlarni o'tkazishda o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish, o'yin materialining mazmunan va shaklan mosligini ta'minlash, o'yin natijalarini baholash va tahlil qilish kabi metodik talablarni ishlab chiqqan.

Fe'l so'z turkumini o'rgatishda didaktik o'yinlardan foydalanish bo'yicha olib borilgan empirik tadqiqotlar ham mazkur metodikaning samaradorligini tasdiqlaydi. Masalan, Toshkent davlat pedagogika universiteti va viloyat pedagogika institutlarida o'tkazilgan eksperimental tadqiqotlar natijasida, didaktik o'yinlar bilan boyitilgan darslarda o'quvchilarning fe'l haqidagi bilimlari, grammatik tahlil ko'nikmalari va nutq faolligi an'anaviy darslarga nisbatan sezilarli darajada oshgani aniqlangan^[4]. Bunday tadqiqotlar o'quvchilarni kichik guruhlarda ishlash, rolli o'yinlarda qatnashish, fe'l so'z turkumiga oid so'zlarni topish, gap tuzish, harakatlarni ifodalovchi o'yinlar o'ynash orqali ularning mantiqiy va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qilgan. Shu bilan birga, didaktik o'yinlar orqali o'quvchilarda ijtimoiylashuv, jamoa bilan hamkorlik, o'z fikrini erkin ifodalash ko'nikmalari ham shakllangan.

Didaktik o'yinlar asosida fe'l so'z turkumini o'rgatishning nazariy konsepsiyasi zamonaviy pedagogikada konstruktivizm va faol o'qitish texnologiyalariga asoslanadi. Bu yondashuvga ko'ra, o'quvchi bilimlarni tayyor shaklda emas, balki faoliyat jarayonida, muammoli vaziyatlarda, interfaol usullar orqali mustaqil egallashi lozim. Didaktik o'yinlar esa, aynan, o'quvchilarni bilimlarni faol tarzda o'zlashtirishga, mustaqil fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilishga o'rgatadi. Zamonaviy xorijiy tadqiqotlarda ham didaktik o'yinlarning lingvistik kompetensiyalarni rivojlantirishdagi samaradorligi turli yosh guruhlarida misolida tahlil qilingan. Masalan, Germaniyada olib borilgan tadqiqotlarda didaktik o'yinlar yordamida til o'rganish jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasi, diqqat va eslab qolish qobiliyati oshishi, grammatik bilimlar mustahkamlanishi isbotlangan^[5].

TADDIQOT METODOLOGIYASI

O'zbekistonlik tadqiqotchilar tomonidan ham didaktik o'yinlarning fe'l so'z turkumini o'rgatishdagi o'rni bo'yicha qator ilmiy maqolalar va uslubiy qo'llanmalar yaratilgan. Bir qator proffesor o'qituvchilar boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda, fe'l so'z turkumini o'rgatishda didaktik o'yinlarni tanlash va tashkil etishning aniq yo'riqnomalarini ishlab chiqqanlar. Ularning tadqiqotlarida o'yinlarning turlari, mazmuni, o'tkazilish bosqichlari, baholash mezonlari va natijalarini tahlil qilishga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, didaktik o'yinlarni ona tili darslarining barcha bosqichlarida - yangi mavzuni o'zlashtirish, mustahkamlash, takrorlash va nazorat bosqichlarida qo'llash bo'yicha tavsiyalar berilgan. Bu yondashuv o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularni faol ishtirokchi sifatida jalb etish, bilimlarni ongli va mustahkam o'zlashtirish imkonini beradi.

Didaktik o'yinlarning boshlang'ich sinf o'quvchilari nutqini rivojlantirishdagi o'rni ham alohida tahlil qilinadi. Psixolingvistik tadqiqotlar natijalariga ko'ra, o'yin faoliyati kichik yoshdagi o'quvchilarda nutq faolligi, so'z boyligini oshirish, grammatik tuzilmalardan to'g'ri foydalanish, fe'l so'z turkumining semantik va grammatik xususiyatlarini chuqur anglashga yordam beradi. O'yinlar orqali fe'l so'z turkumini o'rgatishda harakat, harakatning zamoni, shaxsga oid o'zgarishi, gapda bajaradigan sintaktik vazifasi, so'z yasash imkoniyatlari kabi

masalalarning hayotiy misollar bilan bog'lanishi, o'quvchilarning individual va guruhiiy faoliyatini rag'batlantirish, ularni mustaqil fikrlashga undash muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday faoliyatda o'qituvchi o'yin jarayonini boshqaruvchisi, yo'naltiruvchisi, baholovchisi sifatida namoyon bo'ladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Didaktik o'yinlarni tashkil etishda o'quvchilarning yosh xususiyatlari, individual ehtiyojlari, nutq rivoji darajasi, mavzuga bo'lgan qiziqishi, psixologik va ijtimoiy muhit kabi omillar hisobga olinishi lozim. Klara Qosimova o'z tadqiqotlarida didaktik o'yinlarni tanlashda ularning mazmuni, shakli, o'tkazilish usuli, natijalarni baholash mezonlari va o'qituvchi faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari haqida batafsil ma'lumot beradi. Muallifning fikricha, didaktik o'yinlar bolaning tabiiy ehtiyojlari va imkoniyatlariga mos bo'lishi, o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini rag'batlantirishi, ularni faol ishtirokchi sifatida jalb qilishi, bilimlarni ongli va mustahkam o'zlashtirishga yordam berishi kerak^[6].

Didaktik o'yinlarning zamonaviy turlari va ularni fe'l so'z turkumini o'rgatishda qo'llash tajribasi ham ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan. Masalan, "So'z top" o'yini, "Harakatni ko'rsat", "Gap tuz", "Fe'lni aniqlang", "Qaysi fe'l ortiqcha?", "Zamonlar estafetasi", "Shaxslar poygasi" kabi o'yinlar o'quvchilarning fe'l so'z turkumini farqlash, uning grammatik shakllarini aniqlash, gapda to'g'ri ishlatish, harakat va holatlarni ifodalash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bunday o'yinlar o'quvchilarning diqqatini jamlash, tezkor fikrlash, mantiqiy tahlil qilish, guruhda ishlash, ijtimoiylashuv va axloqiy tarbiya masalalarida ham samarali vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, didaktik o'yinlarning zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan integratsiyalashuvi, ya'ni, elektron o'yinlar, interfaol dasturlar, multimedia vositalari yordamida o'tkazilishi ham yosh avlod uchun qiziqarli va samarali bo'lib bormoqda.

Didaktik o'yinlar asosida fe'l so'z turkumini o'rgatishda yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ham ilmiy adabiyotlarda tahlil qilingan. Asosiy muammolar sifatida o'yinlarning dars rejasi va vaqtiga mos kelmasligi, o'quvchilarning individual farqlari, resurslarning yetishmasligi, o'qituvchilarning tajribasi va malakasi yetarli emasligi, baholash mezonlarining noaniqligi, natijalarni tahlil qilishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar ko'rsatiladi. Bu muammolarni bartaraf etish uchun o'yinlarni dars mavzusi va maqsadiga mos tanlash, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish, o'yin natijalarini muntazam tahlil qilish va baholash, o'quvchilarni rag'batlantirish va ijtimoiylashtirish, ota-onalar bilan hamkorlikda ishlash kabi chora-tadbirlar tavsiya qilinadi.

Bugungi kunda didaktik o'yinlar asosida fe'l so'z turkumini o'rgatishda milliy va mintaqaviy tajriba, xalq og'zaki ijodi, o'zbek tilining boy leksik va grammatik imkoniyatlaridan foydalanish, o'quvchilarning hayotiy tajribasi va nutq ehtiyojlarini hisobga olish eng muhim metodik talablardan hisoblanadi. Shuningdek, xorijiy mamlakatlar tajribasida o'yin asosida til o'qitish, til muhitini yaratish, bolalarni faol ishtirokchi sifatida jalb etish, bilimlarni hayotiy faoliyat bilan bog'lash, o'yin natijalarini muntazam tahlil qilish va baholash, o'qituvchilarning malakasini oshirish masalalariga alohida e'tibor berilmoqda. Bu yondashuvlar o'zbek boshlang'ich ta'limi uchun ham ahamiyatli bo'lib, fe'l so'z turkumini didaktik o'yinlar asosida o'rgatishda innovatsion metodikalarni joriy etish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida keltirilgan ilmiy-nazariy va amaliy tahlillar asosida xulosa qilish mumkinki, boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini didaktik o'yinlar orqali o'rgatish metodikasi zamonaviy ta'limning eng samarali va dolzarb yo'nalishlaridan biridir. Didaktik o'yinlar o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini e'tiborga olgan holda, ularni faol ishtirokchi sifatida jalb etish, bilimlarni ongli va mustahkam o'zlashtirish, nutq va mantiqiy tafakkurini rivojlantirish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvini rag'batlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Fe'l so'z turkumini o'rgatishda didaktik o'yinlarning qo'llanilishi o'quvchilarda til haqidagi bilimlarni chuqurlashtirish, grammatik tahlil va nutq faoliyatini rivojlantirish, so'z boyligini kengaytirish, hayotiy faoliyat bilan bog'langan bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Empirik tadqiqotlar natijalari ham didaktik o'yinlar asosida tashkil etilgan darslarning an'anaviy darslarga nisbatan samaradorligi yuqori ekanligini ko'rsatmoqda. Biroq, didaktik o'yinlarni tanlash va tashkil etishda o'qituvchidan yuqori darajadagi metodik tayyorgarlik, individual yondashuv, o'yin natijalarini baholash va tahlil qilish, o'quvchilarning faolligini rag'batlantirish hamda ota-onalar bilan hamkorlikda ishlash talab etiladi. Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilariga fe'l so'z turkumini didaktik o'yinlar orqali o'rgatish metodikasi o'zbek ta'lim tizimida innovatsion va milliy qadriyatlariga mos, zamonaviy va samarali yondashuv bo'lib, uni keng joriy etish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini takomillashtirish, ularni har tomonlama rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. K.Qosimova Ona tili o'qitish metodikasini -Toshkent 2024
2. Montessori M. O'yin va bolalar taraqqiyoti. - Toshkent: Ma'naviyat, 2007.
3. Yusupova D. Boshlang'ich sinflarda so'z turkumlarini o'rgatishda didaktik o'yinlardan foydalanish. - Toshkent: TDPU, 2016.
4. Schulz R. Didactic Games in Language Teaching. - Berlin: Springer, 2012.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.